

INGEZONDEN

Over oude soft- en hardware

Graag wil ik terugkomen op de ingezonden brief van dr. E.H. Dooijes in de editie van maart 2009 van *e-data@research*. Daarin reageerde Dooijes op een artikel van Frank Houtman en ondergetekende: 'Pleidooi voor een softwarearchief' in het decembernummer. In dit pleidooi benadrukten wij dat het bewaren van software van cruciaal belang is als we toegang willen houden tot digitale in-

formatie in authentieke vorm. De nadruk in dit pleidooi lag op het behoud van software en Dooijes stelde in zijn reactie terecht vast dat de stap voorafgaand hieraan niet is genoemd: hoe haal je de originele data van een verouderde informatiedrager, zoals een diskette, tape of cassette?

Frank Houtman en ik onderkennen dit probleem en vinden ook dat getracht moet worden in ieder geval enkele oude computersystemen werkend te houden, mits dit natuurlijk in verhouding staat tot de onderhoudskosten. Want zonder de juiste uitleesapparatuur kunnen oude data inderdaad niet meer worden geborgd. Toch zijn er soms hele vernuftige alternatieven voorhanden die met moderne technieken de data alsnog

kunnen redden. Een ponskaart kan bijvoorbeeld ook ingescand worden waarna de gaatjes met speciale software worden omgezet in bits. Uiteraard kan dit niet voor ieder medium gedaan worden. Vermeldenswaard is nog dat binnen het nieuwe Europese project KEEP ook aandacht zal worden besteed aan uitleestechnieken voor oude dragers.

Frank Houtman en ik willen dan ook graag eens bij dr. Dooijes op bezoek gaan. Dan zullen we meteen een doos met oude floppen meenemen.

Jeffrey van der Hoeven
Koninklijke Bibliotheek

Meer over het KEEP-project op pagina 7

Open standaarden zijn geen panacee

Open bestandsformaten zijn in de mode. Softwarefabrikanten doen hun uiterste best om de door henzelf ontwikkelde bestandsformaten als open standaard geaccepteerd te krijgen. De Nederlandse overheid propageert het gebruik van open standaarden en schrijft het gebruik ervan zelfs voor onder het motto *comply or explain*. Als reden wordt vaak 'interoperabiliteit' genoemd, een mooi klinkend woord dat het altijd goed doet. De indruk wordt daarmee gewekt dat het gebruiken van een open standaard je als vanzelf brengt bij deze felbegeerde interoperabiliteit. Deze indruk is misleidend.

Een voorbeeld is de kersverse iso-standaard pdf. Deze wordt veel genoemd voor het bevorderen van interoperabiliteit. Je kunt een pdf lezen op bijna alle bestaande platforms. Een document ziet er dan altijd hetzelfde uit. Je kunt er ook van alles in opnemen: filmpjes, formulieren, uitvoerbare scripts, alles beschreven in een open specificatie. En nu het is nog een echte standaard ook, met een iso-keurmerk. Hoe kun je daar nou nog iets op aan te merken hebben?

Toch heeft pdf ook een problematische kant. Omdat pdf primair bedoeld is om een document *exact* zo weer te geven als het is gemaakt, blijkt het in de praktijk minder geschikt te zijn voor toepassingen als geautomatiseerde tekstextractie – wat toch wel wenselijk is als men teksten op het internet doorzoekbaar wil maken. De *Chief Pdf Architect* van Adobe, Jim King, geeft dit in een artikel op zijn weblog[®] toe en zegt dat hieraan weinig is te doen.

Een deel van deze bezwaren is ondervangen in het pdf/a en pdf/ua formaat, striktere vormen van pdf voor specifieke toepassingen. Maar het reeds genoemde bezwaar dat het formaat ontworpen is voor exacte visuele reproductie geldt nog steeds. Met andere woorden: 'Eens een pdf, altijd een pdf'. Voor toepassingen waarvoor dat een probleem oplevert, is het de moeite waard om naar alternatieven uit te kijken, bijvoorbeeld naar oplossingen die zijn gebaseerd op xml, bitmaps, vectorformaten of combinaties

daarvan. Alternatieven genoeg.

En wat bijvoorbeeld te doen als er voor een specifieke toepassing geen open standaard beschikbaar is, maar wel een geschikt formaat waarop bepaalde patenten rusten of waarvoor geen welomschreven standaard gepubliceerd is? Moet je dan voor een minder geschikte open standaard kiezen, zelf een standaard ontwikkelen met alle inspanningen van dien, of toch kiezen voor het betreffende meer 'gesloten' formaat?

Een bestandsformaat kiezen moet geen ezeltje-prik zijn. Open standaarden halen de blinddoek weg. Dat geeft de mogelijkheid om bewust te kiezen welk formaat je in een bepaald geval nodig hebt. Een goede afweging is daarbij zowel gebaseerd op de specifieke vereisten en randvoorwaarden van een bepaalde toepassing als op de soort van interoperabiliteit die daarbij is gewenst.

Wouter Kool
Koninklijke Bibliotheek

http://blogs.adobe.com/insidepdf/2008/07/text_content_in_pdf_files.html

Gelezen

Roos, Marko R, Piet J.H. Daas en Marco Puts: *Waarnemingsinnovatie: nieuwe bronnen en mogelijkheden*. Den Haag, Centraal Bureau voor de Statistiek, Divisie Methodologie en Kwaliteit, 2009; CBS Discussion paper 09027; ISSN 1572-0314.

Dit rapport geeft een overzicht van nieuwe secundaire databronnen die voor het CBS mogelijk interessante gegevens bevatten. Voor een aantal van die bronnen is een statistische toepassing denkbaar. Ook wordt een aantal nieuwe toepassingen besproken. Het belangrijkste doel van dit rapport is een inspirerende en verfrissende kijk te geven op het gebruik van secundaire bronnen door het CBS.

www.cbs.nl

Wegwijzer Digitaal Deponeren, Historische Wetenschappen. Amsterdam, Aksant 2009; DANS Data Guide 4; ISBN 978-90-5260-342-4.

Wegwijzer Digitaal Deponeren, Sociale Wetenschappen. Amsterdam, Aksant 2009; DANS Data Guide 5; ISBN 978-90-5260-342-1.

De Wegwijzers Digitaal Deponeren zijn speciaal geschreven voor onderzoekers of organisaties die hun bestanden veilig willen archiveren en tegelijk toegankelijk maken voor verder wetenschappelijk onderzoek. Ze bevatten algemene informatie over DANS, over de specifieke functies van het elektronisch archiveringssysteem DANS EASY en over digitale duurzaamheid. De wegwijzers behan-

Column

Jan Blokker jr.

Digitaal wandelen

Is er zoiets als digitaal wandelen? Een arge- loze lezer zal waarschijnlijk aannemen dat zoiets alleen in de virtuele wereld bestaat, of in de Fantasy-literatuur.

Maar de moderne wandelaar kan niet goed zonder digitale ondersteuning. Natuurlijk kan hij zich zonder enig hulpmiddel langs de weg begeven, zoals de Middeleeuwse pelgrims op Rome, Santiago de Compostella of Jeruzalem dat immers ook deden: geen kaartmateriaal, geen mobiele telefoon, geen laptop of gps, zelfs geen wegnummers of richtingaanwijzers. Die toestand anno 2009 te willen nabootsen is een purisme, dat misschien enige sympathie wekt, maar waarvoor de meeste wandelaars aan het begin van de 21^e eeuw niet zullen kiezen.

Vóór en tijdens de voettocht naar Rome, die ik vanaf het voorjaar van 2008 heb ondernomen, heb ik dankbaar gebruik gemaakt van alle denkbare digitale hulpmiddelen en moderne communicatietechniek. Hoeveel uren had ik anders moeten doorbrengen in diverse bibliotheken overal in het land. Hoeveel detailkaarten had ik niet moeten inzien om enig idee te krijgen van de afstanden en de hoogteverschillen. Hoeveel kleinere gemeentes in binnen- en buitenland had ik moeten aanschrijven om inzicht te verwerven in het inwoneraantal en de overnachtingsmogelijkheden ter plaatse.

Allemaal digitaal beschikbaar. Je hoeft tegenwoordig de deur niet meer uit als je een paar maanden wilt gaan wandelen. Ja, hooguit om een beetje te oefenen.

Tijdens een van mijn voorbereidende surfsessies kwam ik achter mijn bureau volkomen onverwachts het stadje Plombières-les-Bains tegen, in de Franse Vogezen, op ongeveer gelijke afstand van Epinal in het noorden en Luxeuil-les-Bains naar het zuiden. 't Bleek een van de hoogtepunten van mijn reis. Zonder digitale voorbereiding zou ik er glad voorbij zijn gelopen.

Hoeveel kilo's kaarten en gidsjes had ik onderweg niet moeten meertorsen als ik niet alle benodigde informatie verzameld had op de harde schijf van één lichtgewicht laptop. Zo vertrok ik met een gering aantal wandelgidsjes, een enkele kaart, en verder laptop, gps en gsm; alles bij elkaar een kilo of dertien. Achttien weken later was ik in Rome. Zo simpel is dat.

Het enige alternatief voor digitaal wandelen is misschien toch een strikt purisme: je neemt je staf en je buidel, meer niet, en je loopt gewoon. Dan zul je na enige tijd toch ook wel ergens aankomen. Misschien niet in Rome.

Jan Blokker is sinds 2006 freelance publicist. Daarvoor was hij leraar geschiedenis in Amsterdam en schoolleider, onder meer in Hoorn. Hij publiceerde enkele dichtbundels, een roman en onlangs het verslag van zijn voetreis naar Rome: *Alle wegen naar Rome*.

delen vervolgens juridische aspecten van het deponeren van wetenschappelijke data: de rechten en plichten van de depositor en de gebruiker van data. De boekjes besluiten met een praktische stap-voor-stap handleiding voor het deponeren van respectievelijk historische bestanden en sociaal-wetenschappelijke bestanden. Beide digitale publicaties kunnen kosteloos worden gedownload: www.dans.knaw.nl/nl/dans_publicaties/

Bekhuis, Hidde, Stijn Ruiter, Marcel Coenders: *Secondary school pupils about ethnicity and their social contacts 2007*. Amsterdam, Aksant 2009; DANS Data Guide 6; ISBN 978-90-5260-345.

This codebook provides the documentation of the survey *Secondary school pupils about ethnicity and their social contacts 2007* (SEC 2007). The survey was conducted among more than thousand pupils of secondary schools in or near Nijmegen in the

autumn of 2007. The aim of the SEC 2007 survey was to explore the realization and degree of xenophobic attitudes among secondary school pupils from various ethnic backgrounds, and their potential causes. Data and codebook can be downloaded free of charge: <http://easy.dans.knaw.nl/>

